

2017-02-02
U2017/00412/S**Utbildningsdepartementet**Statens skolverk
106 20 Stockholm

Uppdrag att förtydliga läroplaner

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statens skolverk att föreslå ändringar i läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan för att förtydliga skolans uppdrag att motverka traditionella könsmonster, att gestalta och förmedla värden som jämställdhet mellan kvinnor och män samt att aktivt och medvetet främja deras lika rätt och möjligheter. Med skolan avses i detta uppdrag de ovan angivna skolorna och fritidshemmet. Ändringarna ska särskilt tydliggöra att den värdegrund som anges i läroplanerna inbegriper att skolan ska organisera undervisningen så att flickor och pojkar möts och arbetar tillsammans i undervisningen.

Skolverket ska vid genomförandet av uppdraget inhämta kunskap och synpunkter från Statens skolinspektion samt andra relevanta myndigheter och organisationer. Redovisningen ska innehålla en samlad bedömning av förslagens påverkan på jämställdheten mellan flickor och pojkar i skolan samt av förslagens konsekvenser i övrigt. Förslagen ska inte innebära några ökade kostnader för huvudmännen. Vidare ska redovisningen innefatta en bedömning av hur förslagen förhåller sig till de internationella konventioner som Sverige förbundit sig att följa samt till relevant lagstiftning. Ett barnrättsperspektiv ska beaktas i genomförandet av uppdraget.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 29 maj 2017.

Bakgrund

Utbildningen inom skolväsendet ska enligt skollagen (2010:800) utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling (1 kap. 5 §).

Alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i skollagen. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 8–9 §§). I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bl.a. kön.

I förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet anges i det inledande kapitlet om skolans värdegrund och uppdrag att skolan ska gestalta och förmedla värden som jämställdhet mellan kvinnor och män samt att skolan aktivt och medvetet ska främja deras lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar enligt läroplanen till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sina förmågor och intressen oberoende av könstillhörighet. Motsvarande skrivningar finns i läroplanerna för grundsärskolan, specialskolan och sameskolan.

I förarbetena till skollagens bestämmelser om ledighet och befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen anges att skolan tillfälligtvis, om det är rimligt, bör kunna använda gruppindelning eller andra organisatoriska och pedagogiska åtgärder för att undvika att känsliga situationer uppstår för enskilda elever eller grupper av elever. Undervisningen ska dock bedrivas i

enlighet med den värdegrund som finns i läroplanerna (prop. 2009/10:165, s. 341).

Det förekommer dock att skolor organiserar könsuppdelad undervisning regelmässigt och över tid. I Skolverkets rapport På pojkars planhalva? (rapport 355, 2010) presenterades en kartläggning av grundskolornas organisering av ämnet idrott och hälsa samt undervisningens utformning utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Av rapporten framgår att i den enkätstudie som genomfördes svarade två av tre lärare att de alltid har helklassundervisning, att flickor och pojkar har undervisning tillsammans, medan en tredjedel svarade att de arbetar med andra grupperingar. Hur dessa grupperingar kan se ut skiftade men många baserades på kön. Skolverket beskriver att enligt enkätsvaren är det mer vanligt än det kan verka att man skiljer flickor och pojkar åt i undervisningen, även om merparten av lektionerna torde ske könsblandat. Förekomsten av regelmässigt könsuppdelad undervisning i skolan har också uppmärksammats i anmälningar till och beslut fattade av Skolinspektionen.

Skälen för regeringens beslut

Skolförfattningarna lämnar stort utrymme för rektorn och lärarna att organisera verksamheten och reglerar inte i detalj hur undervisningen planeras och genomförs. Att skolan lever upp till intentionerna med den värdegrund som anges i läroplanerna är dock av stor betydelse, inte bara för situationen för eleverna i skolan utan även för förhållandena mellan kvinnor och män i samhället i stort. Skolans arbete lägger grunden för att upprätthålla vårt demokratiska samhälle och ska lyfta de värden vårt samhälle vilar på. Det handlar bland annat om alla människors lika värde och jämställdhet mellan könen. Lika möjligheter och villkor för alla elever oavsett kön är av stor betydelse för en jämlik skola. Det är även viktigt att alla skolor skapar trygga arbetsmiljöer för flickor och pojkar.

Regeringen anser därför att det måste vara tydligt att skolans värdegrund, som den anges i läroplanerna, innebär att skolor inte regelmässigt och över tid kan planera och genomföra könsuppdelad undervisning i exempelvis ett eller flera ämnen i skolan och att sådana uppdelningar endast bör kunna ske tillfälligtvis och under särskilda förutsättningar. Mot denna bakgrund bör

Skolverket få i uppdrag att föreslå ändringar i läroplanerna som förtydligar vad skolans värdegrundsuppdrag innebär i dessa delar.

På regeringens vägnar

Gustav Fridolin

Filip Nilsson

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Socialdepartementet/JÄM
Finansdepartementet/BA
Kulturdepartementet/DISK
Riksdagen/utbildningsutskottet
Sameskolstyrelsen
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens skolinspektion